

**DIREKTE
IKKE
VOLDS
AKTION**

APRIL CARTER
AMIK

DIREKTE IKKEVOLDS AKTION

er udgivet af landsforbundet

ALDRIG MERE KRIG

Thorsgade 79, 2200 København N,
1969

Tilrettelagt af Per Ekelund

April Carter: Direct Action. - London : Peace News, 1962. - 32 s.

APRIL CARTER er født 1937 i Uganda som datter af en britisk koloniembedsmand. Gik i skole i England. I 1955 blev hun ansat i udenrigsministeriet, London. Stillingen forlod hun året efter for at deltage i arbejdet i the Direct Action Committee Against Nuclear War. Hun var med til at organisere Aldermaston marchen i 1958. Gennem tre år var hun komiteens sekretær, leder, og var i den tid to gange i fængsel. Senere var April Carter en del af tidsskriftet Peace News redaktionskomite.

Nummererede noter og illustrationer ved Holger Terp.

Den lidt gammeldags sproganvendelse er bibeholdt. Begrebet borgerulydighed er en fordanskning af begrebet civil disobedience, civil ulydighed.

Forsideillustrationen er fra den engelske originaludgave og forestiller sydafrikaneren Philip Kgosane ved en demonstration i Cape Town mod Sharpeville massakren, 31. marts 1960¹.

1 On Monday 21 March 1960, the Pan African Congress (PAC) launched the first phase of its Positive Action Campaign.

Philip Kgosane leaving his supporters on De Waal Drive above Roeland Street on his way to Caledon Square police station. Cape Times, 31 March 1960.

Se også <http://www.sahistory.org.za/topic/sharpeville-massacre-21-march-1960>

Phillip Kgosana. I: THE ROAD TO DEMOCRACY: South Africans telling their stories.

Edited by Mbulelo Vizikhungo Mzamane from an interview conducted by Brown Maaba, 28 December 2001, Pretoria, SADET Oral History Project.

Forord af Holger Terp

Medlemmer af fredsbevægelser har altid søgt at formulere fredsommelige alternativer til aktuel militarisme og oprustning. Dette er historien om nogle af disse protester fra mellemkrigsårene og den tidlige del af den kolde krig.

Dette er nogle af beretningerne om protester mod atomvåben i den tidlige del af den kolde krig – specielt i perioden før etableringen af kampagnerne mod atomvåben i Vesteuropa, Japan og USA. Og det er en del af fortællingen om ungdomsoprøret før 1968. Disse fortællinger har tilsyneladende ikke haft den store interesse blandt danske forskere og historikere. Pjecen beskriver først og fremmest nogle de aktioner og bevægelser April Carter selv var en del af. Eksempelvis omtaler hun ikke den meget aktive gruppe the Committee of 100. Alle de aktioner April Carter nævner i dette skrift er dokumenteret med professoral tysk grundighed i

Ebert, Theodor: Gewaltfreier Aufstand : Alternative zum Bürgerkrieg - Freiburg im Breisgau : Verlag Rombach & Co., 1969. - 408 s. ; »Sozialwissenschaft in Theorie und Praxis« Band 4 Herausgegeben von Professor Dr. Waldemar Besson)

Den nu 80 årige Eberts CV og omfangsrige publikationsliste fremgår af hans egen hjemmeside.

Ekspllosion i Teapot serien, Nevada, 1955

Krige og militarismens oprustning er midlertidige fænomener. En krig varer et vist antal dage, måneder og år. Freden er evig, tidløs. Krigenes barbari er derfor en afbrydelse af freden – og igennem hele historien har fornuftige mennesker protesteret mod væbnede konflikter og de soldater der fik deres løn ved denne morderiske og røveriske bestilling. Og de har søgt forskellige måder at udtrykke sig klart og tydeligt på.

Interessen efter anden verdenskrig for at formidle civil ulydighed starter tilsyneladende i det dengang besatte Østrig.

Wege zur gewaltlosen Befreiung : Eine Studie über den Ost-West-Konflikt und die Methoden des gewaltlosen Widerstandes. / : Ernst Schwarz. - Wien : Senses-Verlag Anna Schwarz, 1952. - 68 s.

Dette er en af de første kendte danske publikationer om civil ulydighed og ikkevold med afsæt i den første del af den kolde krig. En periode som sikkerhedspolitik var præget af etableringen af blokpolitikken og jerntæppet mellem de vestlige NATO-lande under ledelse af USA og deres hovedmodstandere: de kommunistiske stater i øst anført af Sovjetunionen og Kina. Våbenkapløbet mellem supermagterne kulminerede med udvikling og afprøvninger af brintbomben i 1952 og i løbet af de følgende år testedes stadig større atombomber rundt omkring i verden.

Et kapløb med katastrofen, som Aage Bertelsen formulerede det i 1960. Disse forsøg førte til problemstillingen og til spørgsmålet: Kan menneskeheden overleve en atomkrig mellem supermagterne – og er der nogle alternativer – en tredje vej ud af denne militærpolitiske galskab som på sigt truede med menneskehedens udslettelse?

De videnskabsfolk, der havde været med til at udvikle de første atomvåben, var også de første som protesterede mod dem. Fredsbevægelserne i Vesteuropa og i Nordamerika lå stort set alle sammen underdrejede efter anden verdenskrig og først i midten af 1950erne var de ved at komme til hæfterne igen, godt inspireret af Einstein-Russell-appellen fra 1955. Fédération Française contre l'armement atomique og ligesindede organisationer havde igennem nogen tid observeret de britiske og franske atomvåbenforsøg og det blev de forsøg, der kom på øverst på bevægelsernes politiske dagsorden i slutningen af 1950erne - og, da det jo var midt i den kolde krigs blokpolitik, også kampen for basale menneskerettigheder som overhovedet at få lov til at ytre sig i en periode hvor massemedierne bogstaveligt var topstyret. De nye franske fredsbevægelser historie er i parentes bemærket totalt fraværende i litteraturen om fredsbevægelserne efter anden verdenskrig. Noget bemærkelsesværdigt, fordi, i alle andre vestlige lande har der været stor interesse for for at undersøge fredsbevægelsernes politik og tilknytninger under den kolde krig, specielt set i forhold til de forskellige landes sikkerhedstjenester. Bare tænk på PET-kommissionens redegørelse. Men det er for Frankrigs vedkommende stadig ikke tilfældet. Den eneste publikation jeg har været i stand til at finde om de franske fredsbevægelser i denne periode kommer fra det franske rigsarkiv / Archives départementales de la Seine-saint-Denis, som i november 1998 har offentliggjort en arkivregistrant over le Mouvement de la Paix, 1941-1995. Værket er online.

I Danmark var der i denne periode tre store tidsskrifter udgivet af fredsbevægelsen: Aldrig mere krig udgav tidsskriftet Pacifisten. Kvindernes internationale liga for fred og frihed udgav Fred og Frihed og Kristeligt Fredsforbund udgav Fredsvarden. Ud over disse tidsskrifter skal nævnes Frit Danmark – som blev stadig mere kritisk over for militærpolitikken efter Koreakrigens rædsler i begyndelsen af 1950erne samt tidsskrifter Internationale perspektiver. Disse publikationer anviste og debatterede fredelige alternativer til samtidens såkaldte forsvarspolitik.

Et stort afsnit om anvendelse af generalstrejke i den engelske udgave af April Carters pjece mangler i den danske udgave. De eksempler hun nævner heri er for en stor dels vedkommende med i den danske ikkevoldsklassiker Kamp uden Vaapen fra 1937.

Afslutningsvist skal det her i indledningen nævnes, at for at ”styrke oppositionen til- delte den norske Nobelkomite fredsprisen for 1960 og 1964 til borgerrettighedsfor- kæmpere, som havde anvendt ikkevoldelige metoder og teknikker i deres kamp for mi- noritetsgruppers frigørelse, præsterne Albert John Lutuli i Sydafrika og Martin Lut- her King Jr. i USA.

Jerntæppet begyndte at ruste.

Løbeseddel, der uddøles i Aarhus havn i dag mandag.
Til orientering for arbejderne i Københavns havn.

HONEST-JOHN RAKETTER

er kommet til Aarhus havn de første dage i det nye år, der allerede er kaldt håbets og fredens år. Trods afspænding i verden — et nyt led i den oprustning, der i givet tilfælde kan føre til vort lands totale udslættelse.

Disse raketter kan anvende atom ladninger, og mange danske politikere og de fleste officerer kræver dem allerede trods ad- varsler fra 10.000 af videnskabsmænd verden over som hævder at atomkrig vil ødelægge alt levende på jorden.

Vi må protestere mod denne uforstand, som bringer os alle i dødelig fare.

Vi vil ikke at vore byer ødelægges.
Vi vil ikke at mad, mælk, vand, markens afgrøder skal forgiftes af radioaktivitet.
Vi ønsker ikke at mennesker skal dø af knoglekræft eller vore børn fødes som vanskabninger.

Vi vil protestere mod denne galskab førend det er for sent.

Hjælp os dermed! — Din stemme vil give protesten yderligere vægt. Gør det også for dine børns og din families skyld. **Den, der tier, er medskyldig.**

Freden sikres ikke ved trusler og dødbringende våben, men alene gennem fornuftig forhandling, ved god vilje, hjælp til nødlidende, bekæmpelse af uret, medmenneskelighed.

ALDRIG MERE KRIG

HELSE FOGHVAR - KØBENHAVN - VÅRBY 1960

Aldrig mere krig plakater fra demonstrationen i januar 1960, hvor kampagnen mod Atomvåben blev grundlagt.

Fra midten af 1960erne begyndte forskere og samfundsdebattører at diskutere anvendelsen af ikkevoldelige teknikker i nationale forsvar — i et forsøg på at udvikle disse i mindre offensiv retning. Men dette er en helt anden historie.

Formålet med denne pjece er at tage ikkevolds metoderne i kampen mod krig, tyranni og andre former for undertrykkelse op til overvejelse. Jeg vil prøve at give et resumé over, hvad ikkevolds-handlinger er, hvor de har fundet anvendelse, og hvorfor de er blevet aktuelle for os i dag².

Ikkevolds-handlinger bliver anvendt over hele verden, i Japan, i Sydafrika, i Indien, i USA, af mange forskellige slags mennesker og som led i mange forskellige kampagner. Det er en ny og dynamisk politisk fremgangsmåde, som opdanner fantasien og inspirerer til efterligning, og fordi den er så ny, findes der ingen indgående filosofi eller udførlig litteratur, der klarlægger den³.

Ikke-Volds-Aktioner (herefter omtalt som IVA) udelukker enhver form for fysisk vold og sabotage. På den anden side godkender den anvendelse af fremgangsmåder, som nogle antikrigsbevægelsestilhængere må misbillige, fordi de er for militante eller tvangsprægede. Ikkevolds-metoder kan anvendes af den, der vil yde passiv modstand, fordi han ikke råder over midlerne til væbnet krigsførelse, eller af Satyagrahi-en⁴, for hvem ikkevold er et spørgsmål om livsindstilling, eller af andre, hvis indstilling falder imellem disse to yderpunkter (En detaljeret analyse findes i »A Study of the Meanings of Non-Violence« af Gene Sharp – optrykt fra Gandhi Marg, oct. 1959)⁵.

Der er i store træk *tre* situationer, hvor IVA kan blive nødvendig.

1. Når en fremmed magt søger at dommere over et andet land, hvad enten det sker ved direkte aggression – som nazisternes besættelse af Europa –, eller ved kolonial magt, som det britiske herredømme i Indien.
2. Når der eksisterer et onde indenfor ens eget land, som raceskel eller apartheidpolitik, klasse- eller religionsforskelle. En af de største farer i dag er, at et totalitært regime kan komme til magten, enten ved et statskup, eller ved den gradvise ophævelse af forfatningsmæssige rettigheder.
3. Når et land gør forberedelse til at føre krig eller opruster for at »forsvare« sig mod et andet land, som formodes fjendtligt.

Når det drejer sig om et diktatur, ville modstand mod dets oprustningsprogram blot være en udvidelse af den generelle modstand mod et uretfærdigt regime. Men hvor regeringen er valgt »på demokratisk vis« er problemet anderledes. Det er dette problem, mange af os står overfor i dag, og denne pjece vil især prøve at behandle anvendelsen af IVA i denne situation, set sammenhæng med udviklingen af IVA verden over.

De tre omtalte situationer har meget tilfælles. Et diktatur fører sædvanligvis en kri-

2 Dette er en af de første skandinaviske publikationer om ikkevold med afsæt i 1968-generationen. Allerede i 1960 udgiver Aage Bertelsen kæmpeværket *Her er dit våben* og i 1962 udgav Det danske Kvækercenter Axel Martin Jensens pjece *Ikke-voldsprincipper: Indledning til en drøftelse af emnet* i Det danske Kvækercenter 1962. Samtidig udgav Hagbard Jonassen pjecen *Kamp uden våben* hos Aldrig mere krig og i 1975 udkom antologien *Ikkevold: idé og virkelighed*, redigeret af F. Søgaard Andersen på Rhodos forlag. Endeligt skal det her nævnes at Aldrig mere Krig medvirkede ved udgivelsen af den norske Ikkevoldsaksjon i 1972.

3 Det er der i dag. Se eksempelvis: Swarthmore University: Global Nonviolent Action Database.

4 Satyagraha betyder, at »holde fast ved sandheden«. Hinduistisk: ikkevoldelig modstand; også kaldet active nonviolence. Mohandas Gandhis filosofiske videreudvikling af begrebet passiv modstand. Satyagraha bruges som betegnelse både på en kampagne som i Sydafrika 1906 og ved en aktion, hvor etiske og moralske krav til deltagerne er langt strengere, end normalt ved almindelige ikkevoldelige aktioner.

5 I antologien *Modstand uden vold*, Borgens Billigbøger, 1965, er der et afsnit af Gene Sharp – vistnok det eneste af ham på dansk. Afsnittet, der er trykt med mikroskopisk skrifttype, omfatter '81 tilfælde af ikke-voldelig aktion' og 'Definitioner af nogle få nøgleudtryk'. Dette kapitel er en videreudvikling af overstående artikel.

gerisk politik, blandt andet fordi det er lettere at holde et folk underkastet ved hjælp af krigsstimulansen og truslen om en fremmed fjende. Men ethvert land, der fører en krigerisk politik, vil uvægerligt gribe til de fleste, om ikke alle, af følgende diktatoriske skridt: centralisering af magten, indførelse af værnepligt oprettelse af strenge sikkerhedsforanstaltninger, internering af fremmede statsborgere, manglende overholdelse af forfatningsmæssige rettigheder, som f.eks. *habeas corpus*⁶, samt spredning af en strøm af krigspropaganda for at holde befolkningen ophidset i en passende grad af had og angst. En kolonial undertrykkelsespolitik har samme virkning: Algier har, i hvert fald midlertidigt, nedbrudt det franske demokrati. Den opfattelse, at en bestemt race er overlegen vil også være tilbøjelig til at fremme oprettelsen af en diktaturstat, som i Sydafrika.

IKKEVOLDSAKTIONS METODER

Der er tre grundstadier for handling i en IVA kampagne: forfatningsmæssige aktioner, herunder, propaganda, – symbolsk handling og direkte handling.

Første stadium omfatter forsøg på at nå til en afgørelse ved forhandling, ved undersøgelse og offentliggørelse af kendsgerningerne, og ved agitation i form af møder og propaganda. Her bliver kampagnens intellektuelle basis klarlagt: forfatningsmæssige metoder. (som er det væsentligste middel til rådighed for organisationer og meningsdannende grupper inden for et demokrati) støtter sig nemlig først og frem mest til en fornuftsmæssig appel til myndighederne og befolkningen. Men medens sådanne metoder nok vil kunne hjælpe en reformvenlig bevægelse til at opnå begrænsede mål, er der ikke megen chance for, at de vil være tilstrækkelige, når de står overfor rodfæstede fordomme, kapitalinteresser eller et tyrannisk regime.

Symbolske aktioner, såsom marcher eller vagter, står for bevægelsens følelsesmæssige udtryk og bidrager til at skabe solidaritet og tillid blandt de demonstrerende. Både forfatningsmæssige og symbolske aktioner viger tilbage for at benytte direkte pres. Men alle former for direkte aktioner kan opnå praktiske resultater, idet deres formål er et tvinge oppositionen til at møde modstanderens krav.

6 Princippet går ud på, at enhver person, der er fængslet eller på anden måde frihedsberøvet, har ret til inden for en fast tidshorisont, at få sin sag prøvet ved en domstol. Primært om vedkommende skal løslades eller være frihedsberøvet og sekundært at oplyse ham om anklagen og retten til et juridisk forsvar. Udtrykket har sin oprindelse i en engelsk lov fra 1679.

Rosa Parks, 1958

Ingen langstrakt direkte aktions kampagne ville kunne undvære de forfatningsmæssige og symbolske fremgangsmåder, da begge er nødvendige for at man kan udbrede ideer og skabe en bevægelse. Til en boykotkampagne kan der f.eks. blive brug for marcher, slogans, mærker og andre symbolske udtryk. Direkte aktion bygger på andre former for modstand, den overflødig gør dem ikke.

I praksis udvikler få kampagner sig fra det ene stadium til det andet i logisk rækkefølge. De bliver måske sat i gang ved et dramatisk eksempel på borgerulydighed, som da Montgomery bus-boycotten blev sat i gang ved, at fru Rosa Parks nægtede at rejse sig op for en hvid mand og blev arresteret. I en situation, der er i hurtig udvikling, sker det måske, at flere former for aktion kommer oven i hinanden, som i opstanden i Ungarn i 1956.

Modsat kan en kampagne skride mere eller mindre kronologisk frem, i en mindre faretruende situation, hvor et mindretal søger at bevæge masserne til at støtte en sag.

I England har Campaign for Nuclear Disarmament koncentreret sig om forfatningsmæssige metoder for senere at indføre symbolske aktioner. Direct Action Committee Against Nuclear War⁷ begyndte derimod med en symbolsk aktion, nærmere betegnet Alderston marchen⁸, og gik videre med økonomiske og industrielle aktioner og borgerulydighed. Sideløbende med direkte aktion har man benyttet forfatningsmæssige og symbolske aktioner.

Stort set kan man opdele hvert led i en aktion i dets modstand og dettes konstruktive sidestykke. Hvor det drejer sig om et reformvenligt fremstød, kan det være mindre vigtigt at fremhæve den konstruktive side. Men så snart der sættes ind med direkte aktioner, må det konstruktive program blive af større vigtighed, idet det er tvivlsomt, om det tjener noget formål med selv de mest yderliggående direkte aktioner, omfattende modstand mod selve staten, medmindre man kan fremføre andre muligheder end de statsinstitutioner, man angriber, Gandhi lagde i alle sine kampagner stor vægt på sit konstruktive program, som var en livsvigtig side af den indiske uafhængighedsbevægelse.

DETAILLERET REDEGØRELSE FOR METODER

Forfatningsmæssige handlinger

Denne kategori omfatter alle de almindeligt anerkendte metoder til at udbrede ideer og propagandere for reformer: breve til pressen og til folketingsmænd, husagitation, løbesedler, plakater, udstillinger, møder og studiekredse, private samtaler med politikere, andragender og deputationer.

I et demokrati, såvel som i en diktaturstat, bliver borgeren til stadighed udsat for en strøm af regeringsinspireret propaganda igennem pressen, radio, fjernsyn og film. (Der kan dog være forskel på intensiteten og kvaliteten af denne propaganda i de to tilfælde). Modstandsgruppen må skaffe sig ørenlyd på andre måder.

Medens denne form for kampagne byder på langt større vanskeligheder under et totalitært regime, kan den netop af denne grund også være mere effektiv: når al protest bliver kvalt, kan en enkelt tale komme til at virke dynamisk. I England kan man derimod føre en energisk kampagne med konventionelle metoder i årevis, endda med en vis støtte i parlamentet, uden i lang tid at opnå andet end abstrakt sympati for sagen. Bevægelsen for kvindernes valgret i årene 1866 til 1903 var et eksempel herpå.

7 Kommiteen for direkte Aktion. Historisk engelsk pacifistisk fredsbevægelse. Forløber for the Campaign for Nuclear Disarmament. Organisationen blev grundlagt i 1957 under ledelse af filosofen Bertrand Russell. Arrangør af den første større anti-atomvåben march fra London til Aldermaston, 1958.

8 Aldermaston Atomic Weapons Research Establishment
Engelsk statsejet fabrik som fra 1950 forsker i og fremstiller sprænghoveder til kernevåben, eksempelvis til Trident. Fabrikken færdigbygges i 1952.

Første påskemarch, demonstration, fra London til Aldermaston i 1952 organiseret af Operation Gandhi og anden i 1958 organiseres af Campaign for Nuclear Disarmament og DAC. Efterfølgende var der demonstrationer til og fra Aldermaston i 1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1972.

Brock, Hugh: Marching to Aldermaston - Ten Years Ago. I: Sanity - Aldermaston Daily, Good Friday, 1962. s. 2.

Blandt forfatningsmæssige aktioner af konstruktiv karakter kan nævnes oprettelsen af et ledende organ for bevægelsen, der virker gennem tidsskrifter, konferencer, oplysende løbesedler eller møder.

Symbolske aktioner

Parader og marcher er fælles for de fleste bevægelser som en mere dramatisk form for protest. Andre symbolske aktioner er vagter og faster; disse sidste har dog været mindre benyttet i England. Iagttagelse af tavshed, hvaldenten det sker som led i en march eller vagt eller som selvstændig demonstration, er også en effektiv form for symbolsk aktion.

Sange, slogans, flag og bannere kan være vigtige led i symbolske aktioner. Den sorte

skærf bevægelse i Sydafrika har fanget interessen hos mennesker over hele verden. CND mærket er anerkendt som symbol for kernevåbenafrustning i England.

Den psykologiske virkning af tegn og symbolske aktioner må ikke undervurderes. Militære traditioner har til fulde udnyttet det stemningsskabende ved flag, uniformer, optog og ceremonier. Man har altid anerkendt betydningen af den fysiske holdning. Soldaternes stramme holdning ved parader og rytmen, når de marcherer i takt, er medvirkende til at opdrage soldaten til disciplin og lydighed. De fleste religioner har også benyttet sig af det ydres virkning: den mediterende munks langsomme skridt, den bedende, der knæler. På en måde kan man betragte alle symbolske handlinger som religiøse handlinger. De er også at betragte som kunstneriske handlinger, hvori farve, mønster, musik og handling forenes i kampen mellem det »gode« og det »onde«. En symbolsk demonstration er således en form for drama, ligesom den græske tragedie, som fremfører en velkendt myte om menneskets skæbne, og som selv er en videre udvikling af religiøse ritualer.

Det kan være svært at sætte grænsen mellem sand symbolik og fiduser, men står hævet over enhver tvivl at symboler, ceremonier og fysiske attituder appellerer til visse grundelementer i personligheden. Modstandsbevægelsernes historie viser, at folk ofte spontant begynder at marchere, når de er dybt bevægede. Basil Davidson giver følgende beskrivelse af optakten til det ungarske oprør i 1956⁹:

»Gnisten, der startede branden, var en ikke videre talstærk demonstration foran Sandor Petöfis¹⁰ statue ved Donaubredden. En ældre, venstreorienteret forfatter læste nogle digte op; en skuespiller fremsagde nogle vers ... Der blev råbt slagord – Uafhængighed, Frihed, Ungarsk-Polsk venskab» ... Ned med stalinismen! ...

9 What Really Happened in Hungary?: A Personal Record by Basil Davidson
- London, Union of Democratic Control, 1956 - 23 s.

10 Sándor Petöfi (1823-1849?), ungarsk nationalistisk digter.
- <http://www.kirjasto.sci.fi/petofi.htm>

»Man besluttede at marchere gennem byen samme aften. Begivenhederne i Polen stod klart i erindringer hos alle¹¹.

Demonstrationen voksede. Nye slagord dukkede op. Jeg hørte en gruppe mellemskolebørn, der messede: »Vi vil ikke lære russisk mere«.

Forbipasserende klappede. Efterhånden samlede der en lang række mennesker bagved studenterne der stod forrest. De messede de berømte »Kossuth« linier fra Petöfi: »Dette sværger vi: slaver vil vi aldrig være mere«.

En eller anden fik fremskaffet et Kossuth skjold – det gamle emblem fra 1848 med fire floder og tre grønne høje, og satte det op på en stang.

11 Poznan oprøret eller strejkerne, Poznanski Czerwiec 56, startede 28. juni 1956. Oprører blev knust af militæret og førte til, at der blev dannet en sovjetisk lydregering i Polen. Tekst på banner: Vi kræver brød.

»Da de nåede til parlamentspladsen, var der vel en 200.000 marcherende. De råbte på Imre Nagy ... de lyttede ivrigt til hans tale ... Så bragte Gerö selv næring til bålet. Han holdt sin berømte radio tale, hvori han sagde netop alt det, folket ikke ønskede at høre. Folk søgte i vrede hen til radiohuset. Da de nåede dertil, eller umiddelbart derefter, åbnede AVO politiet ild mod dem. Så begyndte opstanden.«

I tiden omkring begivenhederne i Suez¹² var der i Peace News en beretning om en spontan march med flere tusinde deltagere, der fandt sted i Londons West End og varede i 4 timer. Denne march blev så godt som helt overset af pressen, der interesserede sig mere for håndgemængene i Downing Street. Marchen blev beskrevet af Peace News således:

»Folkemængden marcherede mod Trafalgar Square; foran var der et banner med ordene »Love, ikke krig« og et gult banner med de forenede nationers

12 29. oktober 1956.

forbogstaver FN Marchen førtes af selvbestaltede ledere af begge køn. De marcherende drejede ind i Lower Regent Street, medens de klappede i takt til forbløffelse for trafikken, med vedholdende talekor og råb af slagord. Nogle råbte »Til Paladset», medens andre forudså, at dette ville medføre en ny politiblokade, og rådede imod. Blandt demonstranterne var der en ung mand, som spillede guitar, og der blev sunget omkring ham, Anførerne syntes at være fuldkommen enige om hensigterne. Sandsynligvis har mange af deltagerne aldrig tidligere gået med i nogen form for demonstration. Det begyndte som en virkelig spontan demonstration, og at stemningen holdt sig spontan, kan man se af den kendsgerning, at kun få faldt fra, skønt der blev marcheret ihærdigt i hele 4 timer.« (*Peace News*, 9. nov. 1956)

At våge er også et almindeligt anvendt udtryk for sorg, sympati eller dedikation¹³. Man våger over de døde, og middelalderens riddere vågede, for derved at hellige sig deres gerning. Disse bestanddele: sorg, bøn eller tålmodig venten, er kommet til udtryk i protestvagter. En march er et meget mere alsidigt foretagende og kan bruges til at udtrykke triumf, glæde, sorg, vrede eller udholdenhed, som i triumfparader, karnevalsoptog, ligfølger, marchen til Bastillen eller pilgrimsfærden til Canterburry. Marcher og vagter er derfor en del af den fælles kulturarv og er et meddelelsesmiddel på et helt andet plan end ord. De kan forstås af både dannede og udannede, af religiøse og religionsløse. End ikke den raffinerede intellektuelle lades uberørt af denne form for aktion, Women's Freedom League¹⁴ (den mindre yderliggående ikkevolds indstillede fløj indenfor Suffragetterne) holdt en fredelig vagt ved det engelske underhus fra jul. til okt. 1909, og denne er beskrevet af H. G. Wells således¹⁵:

»Der var gråhårede gamle damer, kraftige og charmerende i regnen, mørke kvinder ... fabribspiger fra Nordengland, tarveligt klædte kvinder fra forstæderne, nette, hyggeligt udseende husmødre, kvindelige studerende og akademikere med et tappert blik i øjet; ranglede, udtærede individer, som satte ens fantasi i bevægelse. På mig virkede denne stadige belejring af vor lovgivende forsamling overordentligt betagende – og gjorde langt større indtryk end de svage voldelige optrin, som den mere aktive gruppe fandt på.«

En faste er en mere yderliggående form for symbolsk aktion, Det er noget man kan påtage sig for at understrege alvoren i en protest, for at anspore ved et eksempel på frivillige ofre, eller for at genere myndighederne og skaffe større avisomtale – f.eks. ved

13 Keening. Irsk: Klagesang over døde; også demonstrationsform.

Beslægtede begreber: Begravelse ; cina ; croon ; grædekoner ; ullaloo ; wake.

14 Gruppen blev grundlagt i 1907 af 70 medlemmer af kvinders sociale og politiske Union (WSPU) inklusive Teresa Billington-Greig, Charlotte Despard, Elizabeth How-Martyn, og Margaret Nevinson. De var uenige med Christabel Pankhurst meddelelse om, at WSPU årlige konference blev annulleret, og at de fremtidige beslutninger ville blive truffet af et udvalg, som hun ville udpege.

Forbundet var også imod vold, i stedet brugtes ikke-voldelige former for protest, såsom manglende betaling af skatter og afgifter, nægtelse af at udfylde folketællingsformularer og tilrettelæggelse af demonstrationer, herunder kædede medlemmer sig til objekter i Parlamentsbygningen. Det voksede til over 4.000 medlemmer og udgav avisen The Vote. De fortsatte deres pacifisme under Første Verdenskrig, støttede de the Women's Peace Council.

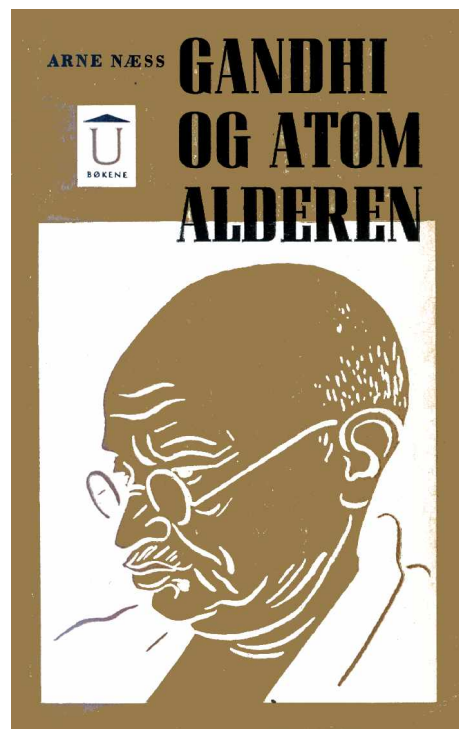
15 Carters citat stammer fra antologien *Votes for women, the story of a struggle*. / : Roger Fulford.- London : Faber and Faber, 1957 og det er citeret fra Wells, H. G.: *The New Machiavelli* s. 375.

- New York : Duffield, 1910. - 490 s. - <http://archive.org/details/newmachiavelli00welluoft>

sultestrejker i fængsler. Stort set har tilhængere af ikke-voldelige metoder ikke benyttet sultestrejken, da dette ville kunne opfattes som en protest mod at være blevet fængslet, hvilket sjældent er tilfældet,

Der demonstreres meget sjældent ved hjælp af faster i England, men de har været benyttet, som protest mod militærpolitikken i USA. Her kan nævnes Ammon Hennacy¹⁶ der ofte har fastet udenfor skattevæsenet i New York som protest mod skatternes anvendelse til våben; og en gruppe pacifister, der fastede uden for CIA som protest mod angrebet på Cuba. I Frankrig fastede 18 medlemmer af Community of the Arch¹⁷ i 15 dage i jul.1958, for at modsætte sig anvendelsen af kærnevåbenenergi til militære formål. Ved en faste udtrykker man viljen til at bringe et frivilligt offer, hvilket er en af bestanddelene i en symbolsk aktion, men fasten savner marchernes livlige udveksling og har nærmest et religiøst præg.

Det kan siges, at symbolske aktioner ikke søger at vinde tilhængere, det er kun deltagerne i aktionen, der bringer ofre. Men en faste kan udøve et meget stort moralsk pres. Af samme grund sagde Gandhi, at man skulle faste for at betvinge sine venner, ikke for at betvinge sine fjender.

16 The Book of Ammon (1965) Ammon Hennacy Publications, Salt Lake City. - 473 s.

- http://dwardmac.pitzer.edu/Anarchist_Archives/bright/hennacy/ammon49.pdf

17 Les communautés de l'arche de lanza del vasto

- http://humanismepur.free.fr/communautes/l_arche_de_lanza.php

Se også: L' Association des Amis de Lanza del Vasto

Modstandsvagter

De vagter, der holdes for at få gennemført en boykot eller strejke, vil have en hel del tilfælles med vagter af symbolsk karakter, idet det også her vil være vagtmandskabets tålmodighed og udholdenhed, der øver en vigtig indflydelse på de mennesker, man søger at påvirke. 9-ugersvagten, der i 1958 blev gennemført udenfor Aldermaston¹⁸ Atomvåben Forsøgsstationen, havde som sit udgangspunkt ønsket om at appellere moralsk til det enkelte menneske, og lignede derfor en symbolsk vagt, selvom man samtidig henvendte sig direkte til arbejderne og opfordrede dem til at forlade deres arbejde. Ved sådanne fredelige vagter er det naturligvis udelukket at anvende fysisk vold, og det er ikke formålet bogstaveligt at stå i vejen for arbejdere og eller kunder. Når man går så vidt som til at lægge sig ned i indgangen, som det blev gjort i Indien af kvindelige vagter overfor forretninger, der solgte spiritus og opium¹⁹, går det over i ikkevoldsspærring og hører ind under en væsensforskellig kategori af aktion.

18 Ifølge BBC var der omkring 100.000 demonstranter i London i den hidtil største britiske demonstration siden anden verdenskrig.

Blandt den kultur der skabes i forbindelse med demonstrationen er den engelske science fiction forfatter John Brunners slagsang the H-Bomb's Thunder. Sangen publiceres og indspilles året efter. Sangen findes på Ewan MacColl og Peggy Seegers LP Songs against the bomb. Blandt andre sange fra denne og senere demonstrationer kan nævnes: Song of Hiroshima (We Will Never Allow Another Atom Bomb to Fall, skrevet og arrangeret af Koki Kinoshita), Join in the line og That bomb has got to go! Yderligere dokumenteres demonstrationen af the Film and TV Committee for Nuclear Disarmament i filmen March to Aldermaston, 1959.

Kilde: Meeting, Trafalgar Square (Good Friday).

Hansard, February, 25 1958.

- <http://hansard.millbanksystems.com/commons/1958/feb/25/meeting-traffic-square-good-friday>

Meeting, Trafalgar Square (Good Friday).

Hansard, March 4, 1958.

- <http://hansard.millbanksystems.com/commons/1958/mar/04/meeting-traffic-square-good-friday>

- <http://www.screenonline.org.uk/film/id/533592/>

- <http://www.youtube.com/watch?v=IbSfcm32k3Y>

Bertrand Russell: His Works Volume 30: Campaign for Nuclear Disarmament, 1957-59.

- <http://russell.mcmaster.ca/volume30.htm>

19 Dette er beskrevet af Carl Vett i Gandhi og den indiske Revolutions Metoder : Foredrag holdt i Borups Højskole den 24. September 1931 udgivet af Indiens Venner samme år.

Peace News

The International Pacifist Weekly

No. 117 April 11, 1952 Ed. ...

ALDERMASTON

It's only the beginning!

By Gene Sharp

AEC exposed

THE U.K. Atomic Energy Commission has not been truthful about the dangers of radioactivity and the public has been misled. This is the conviction brought upon the AEC by a long and detailed report by the National Committee for a Sane Atomic Policy.

TO MARCH AGAIN ON SUNDAY

A DEMONSTRATION equivalent to the Labour Party's general election campaign will be held in London on Sunday, April 13, 1952. The march will start at 11.0 a.m. at the Victoria Memorial and will proceed to Trafalgar Square. It will be held in connection with the Labour Party's "Challenge to Peace" campaign.

The march will start at 11.0 a.m. at the Victoria Memorial and will proceed to Trafalgar Square. It will be held in connection with the Labour Party's "Challenge to Peace" campaign.

SPECIAL ALDERMASTON SUPPLEMENT NEXT WEEK

A special supplement to Peace News will be published next week, containing a detailed account of the Aldermaston march and the activities of the National Committee for a Sane Atomic Policy.

U.S. protest mission

A mission of 100 anti-atomic scientists and peace workers is being sent to the United States to protest against the atomic bomb. The mission will be led by Gene Sharp and will include members of the National Committee for a Sane Atomic Policy.

Marchers' resolution

The marchers have adopted a resolution calling for the abolition of the atomic bomb. The resolution states that the atomic bomb is a threat to the survival of the human race and that it must be abolished.

MARCHERS' LOIT PROPERTY

The marchers have agreed to contribute to the purchase of land for a peace center. The land will be used for the purpose of promoting peace and non-violence.

ATOMIC VIGIL

An atomic vigil will be held in London on Sunday, April 13, 1952. The vigil will be held in connection with the Aldermaston march and will be a protest against the atomic bomb.

THE 21ST ANNUAL GENERAL MEETING OF THE PEACE PLEDGE UNION

Friends House, Euston Road, London on April 19 and 20

ALL MEMBERS WARMLY INVITED TO ATTEND

NON-MEMBERS SPECIALLY WELCOME AT OPEN MEETING

Sunday, April 20, 2.30 pm - 4.30 pm

DR. NIEMOELLER, ALEX COMFORT, MINNIE PALLISTER

SPEAK ON TOTAL PEACE

Konstruktive sider af den økonomiske aktion

Konstruktiv aktion som led i en kampagne, hvis hovedaktion er en strejke, kan bestå i at yde praktisk assistance til de strejkende eller i en omfattende kampagne for samfundsreform i området.

Gandhi forbandt Ahmedabad strejken med et program for bedre undervisning og hygiejne, og som følge af strejken blev der oprettet en organisation af arbejdere med det formål, at varetage medlemmernes interesser²⁰. Han holdt også på, at de strejkende arbejdere skulle søge anden beskæftigelse og tjene til udkommet på den måde.

Boykotten i Montgomery skabte et alternativt transportsystem, medens boykotten mod engelsk klæde i Indien havde en virkning, der var fuldt så vigtig som den oprindelige: det konstruktive arbejde med at spinde og væve klæde til eget forbrug bidrog

²⁰ Strejken er bl.a. beskrevet i Gandhis selvbiografi bind 2.

til at etablere selvforsyningsprincippet og bekæmpe fattigdomen på længere sigt, foruden at det gjorde det muligt at gøre modstand mod britisk udbytning.

En betydningsfuld form for økonomisk aktion er den »omvendte strejke«, der er konstruktiv og samtidig en måde at protestere på. Det bedst kendte eksempel herpå er den, der fandt sted under ledelse af Danilo Dolci²¹, da de arbejdsløse frivilligt gik i gang med at istandsætte en offentlig vej. For dette »nedbrydende« arbejde blev Dolci og andre arresteret. Landarbejdere i Italien har også arbejdet over til støtte for deres lønkrav, og er blevet udsat for repressalier, således arrestation og endda skydning.

21 Italiensk pacifist og socialreformer, kaldet Italiens Gandhi. Militærnægter under Anden Verdenskrig. Fra 1952 socialt arbejde på Sicilien. The Danilo Dolci Trust er opkaldt efter ham.

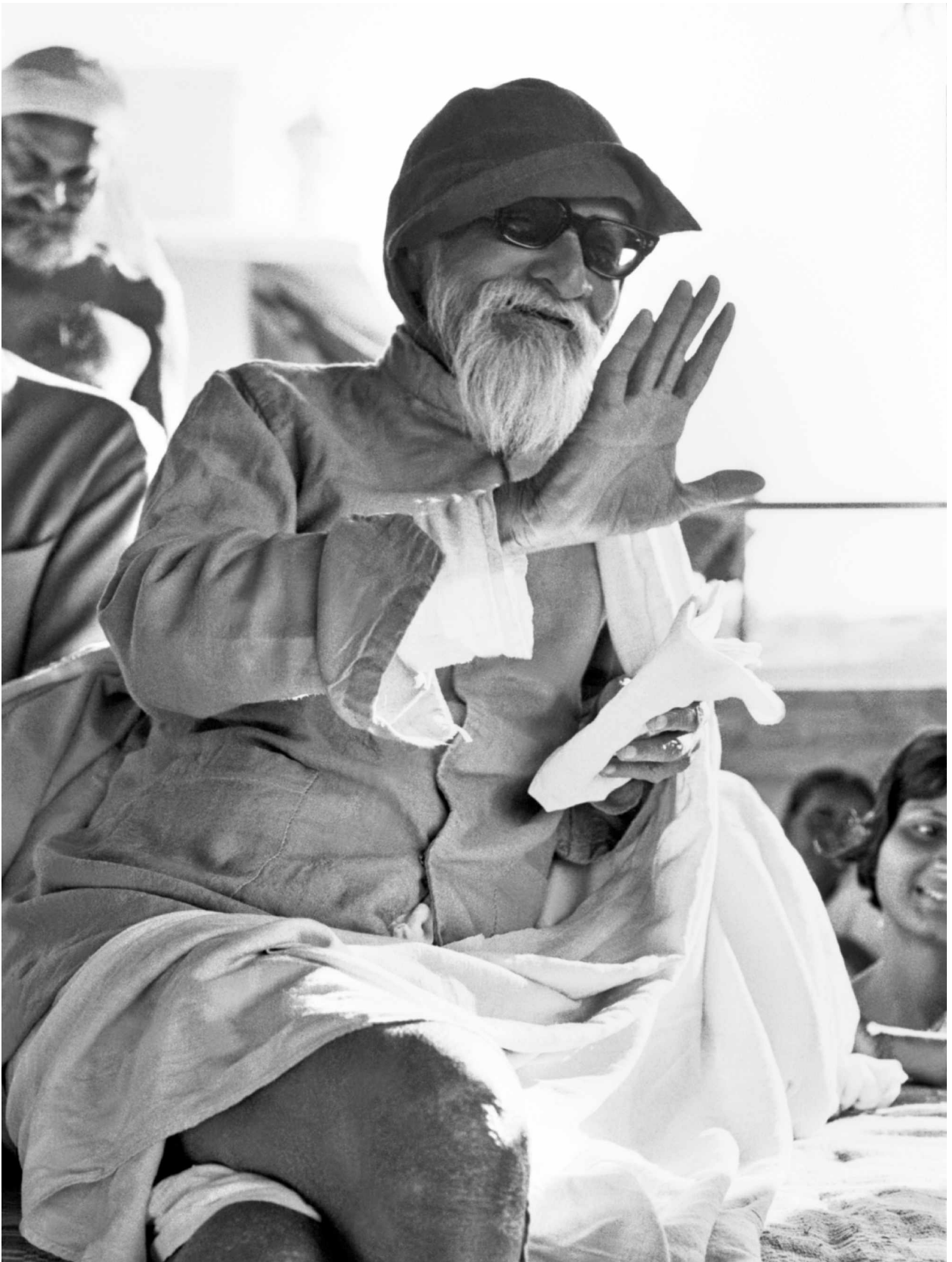
Danilo Dolci. I: Nordisk Fredsdebatt, 1965:11 s. 1-31.

Dolci, Danilo: The man who plays alone.

- London : Macgibbon & Kee, 1968. - 367 s.

Michele Ragone: Le parole di Danilo Dolci: Anatomia lessicale-concettuale. Presentazione di Antonio Vigilante. Edizioni del Rosone. 2011. - 305 s.

Biblioteca di Educazione Democratica ; 1

I Indien har Vinoba Bhave²² ved sin jordgavebevægelse søgt at løse problemet med

22 The King of Kindness: Vinoba Bhave and His Nonviolent Revolution. / Mark Shepard

landbefolkningens jordbehov ved at overtale godsejerne til at skænke en del af deres jord til brug for de jordløse. Dette er et eksempel på en direkte aktion af konstruktiv art uden tilknytning til en modstandsbevægelse: det illustrerer den mulighed, der ligger i den konstruktive, direkte aktion, som indtil nu har været genstand for langt mindre opmærksomhed end modstandsmetoderne.

I den engelske kampagne mod atomvåben har de konstruktive aktioner indtil nu været begrænset til forsøg på at finde andet arbejde til enkeltpersoner, ydelse af pengehjælp til dem, der forlader deres arbejde af samvittighedsgrunde, (pengene til et understøttelsesfond til dette formål blev indsamlet på stedet samt fremførelse af kravet om at få oprettet fredelige industrier på egnen.

Borgerulydighed og fysisk intervention

Ideen om borgerulydighed er rodfæstet i den vestlige civilisations fremherskende traditioner – både de kristne og de græske. Den har dog kun ytret sig i form af den enkeltes krav om frihed med hensyn til hans religiøse og intellektuelle overbevisning (Dette gjaldt for Sokrates og for de tidlige videnskabsmænd som blev forfulgt af inkquisitionen). Først i nyere tid har man gjort den opfattelse gældende overfor den politiske overbevisning.

H. JONASSEN: **Kamp
uden
våben**

Excerpted and adapted from the book Gandhi Today: A Report on Mahatma Gandhi's Successors, Simple Productions, Arcata, California, 1987, reprinted by Seven Locks Press, Washington, D.C., 1987

- http://www.markshep.com/peace/GT_Vinoba.html

Den bedst kendte foregangsmand var her Henry David Thoreau²³, som nægtede at betale skat til brug for den mexikanske krig. Med Gandhi videreudvikledes borgerulydighed til at blive anvendt i kæmpemålestok som politisk faktor.

Ved borgerulydighed forstås almindeligvis, at man åbent og med forsæt begår et brud på en uretfærdig lov. I nogle tilfælde kan borgerulydighed finde sted for at trodse loven mod talefrihed, som det skete i Indien i 1940, men man forbinder især metoden med udfordringen mod love, der pålægger en del af befolkningen afsavn og genvordigheder, som Paslovene i Sydafrika eller saltlovene i Indien. Det er svært at trække en skillelinie mellem aktioner, der er rettet imod uretfærdige sider af en regeringspolitik, og dem der er rettet imod hele systemet, da det ene let kan gå over i det andet.

I England er fysisk intervention blevet kendt under betegnelsen borgerulydighed, hvilket er noget misvisende. Fysisk intervention består i reglen i indtrængen på områder, hvor adgang er forbudt af race- eller militærhensyn. Formålet kan da være at trænge ind for at trodse den bestemmelse, der forbyder adgang, eller at »besætte» og på den måde overtage det, eller at spærre det fuldstændigt.

Forsøg på at trænge ind på eller besætte et velbevogtet område kan komme til at forme sig som et ikkevolds »angreb»: dette var tilfældet med forsøget på at besætte saltværkerne i Indien.

Den anden vigtige form for fysisk intervention er »obstruktion», hvilket vil sige, at man blokerer køretøjer, som ved Cheyenne raketbasen i USA²⁴, eller at man spærre vejen for enkeltpersoner, som da kvinderne lagde sig tværs over indgangen til spritboder i Indien, eller at man forhindrer at der arbejdes, som da de demonstrerende ved North Pickenham raketbasen i Norfolk satte sig ovenpå og omkring cementblanderen.

Fysisk intervention udført som protest mod en eller anden form for social forskelsbehandling behøver ikke nødvendigvis at være ulovlig, den kan måske endda have støtte i loven. Men intervention på militærområder vil næsten uvægerligt før eller senere in-

23 Amerikansk forfatter, pacifist og fortaler for civil ulydighed, 1817-1862. Individualistisk anarkist. Fængslet 1847 for militærskattenægtelse. Henry David Thoreau holdt en Concord Lyceum forelæsning om Resistance to Civil Government i januar 1848. Den publiceres i maj 1849 i Elizabeth P. Peabodys tidsskrift, *Æsthetic Papers*, som et senere meget kendt værk "Civil ulydighed"

24 'In 1958 a lone protestor held an anti-nuclear/peace sign at the dedication of F.E. Warren Air Force Base in Cheyenne, Wyoming, as an Atlas site.

An early group action occurred in Cheyenne when the Committee for Non-violent Action, a Philadelphia-based group, mounted a consciousness-raising campaign in the summer of 1958, which sought to stop the construction of Atlas missile sites in the Cheyenne area. The campaign, dubbed "Appeal to Cheyenne," sought to encourage local residents to oppose the construction of the new Atlas site at the F.E. Warren Air Force Base and to raise the level of public awareness and concern about nuclear weapons. [388] Additional campaigns mounted against the missile silo sites and the United States nuclear arsenal included actions by the War Resisters League. In 1959 this group's "Omaha Action" drew national attention to the early Atlas ICBM deployment in Nebraska. The War Resisters League distributed pamphlets encouraging Nebraskans and others to protest nuclear weapons.'

Opposition to Nuclear Armament (late 1950s—90s): The National and International Debate

- http://www.cr.nps.gov/history/online_books/mimi/hrs3-1.htm

debære konflikt med statsmyndigheden, som kan påberåbe sig »neutrale« bove, for eksempel, at man har hindret politiet i at udføre dets arbejde, for at forhindre demonstrationerne.

Et af de bedst kendte eksempler på fysisk intervention er »Vykom Satyagraha«. Formålet var at gøre indsigelse mod den bestemmelse, der forbød de kasteløse, pariaerne, at benytte en vej, der førte forbi et Hindu tempel. Grupper af hinduer af kaste og pariaer forsøgte vedholdende at passere vejen, selvom de blev udsat for voldsomme angreb af brahminere og blev arresteret af politiet, som tog parti for de ortodokse hinduer. Politiet lavede en spærring tværs over vejen, og modstanderne indtog stillinger på den anden side af barrikaden og blev der i omtrent et år, til tider stående i vand til skuldrende. Til sidst lod braminerne sig formilde, og vejen blev åbnet for de kasteløse.

I USA er »sit-in« demonstrationen blevet et almindeligt middel til at bekæmpe raceforskelsbehandling. En lang række sit-in demonstrationer, der blev iværksat af negerstuderende overfor cafeteriaer i sydstatene i 1959-60 viste en udvikling i stor målestok af en metode, som først blev praktiseret af kongressen for racelighed. Grupper af kongressens medlemmer har organiseret protester, hvorunder sorte og hvide mellem hinanden fyldte op i restaurationer, der ikke havde adgang for farvede, og nægtede at flytte sig, førend der var blevet serveret for negerne; i nogle tilfælde er de blevet siddende til lukketid. Under trodskampagnen i Sydafrika i 1952 gik modstandsfolkene i hold ind i de dele af de offentlige bygninger, der var forbeholdt hvide, og blev siddende der indtil de blev arresteret.

»Sit-down« demonstrationen er blevet brugt spontant ved en del lejligheder. Omkring ved den tid, hvor Sharpeville-skyderiet fandt sted, blev der demonstreret udenfor South Africa House i London. Da politiet anmodede demonstranterne om at passere gaden, satte de sig ned på fortovet i stedet, og nogle af dem blev arresteret. Efter det

offentlige møde i Central Hall i Westminster i feb.1958, hvor CND (Kampagnen for Kærnevåben Afrustning) løb af stablen, marcherede én del af deltagerne til Downing Street og satte sig der, indtil politiet fjernede dem med magt.

I San Francisco demonstrerede studenterne imod Komiteen mod Uamerikansk Virksomheds fremgangsmåde, og politiet rettede brandslanger imod dem. Mange studenter satte sig øjeblikkeligt ned der, hvor de var, stak hænderne i lommerne og sang »we shall not be moved» (vi lader os ikke røkke). Da politiet sparkede dem og slog dem med knipler og prøvede at slæbe dem væk, – gjorde de sig slappe.

Denne taktik med at sætte sig ned og gøre sig slap er også blevet brugt en del af en organiseret demonstration i tilfælde, hvor politiet forhindrer demonstranterne i at nå deres mål. Tusind mennesker i Paris, der demonstrerede mod krigen i Algeriet, satte sig ned på fortovet, da de blev standset, og blev smidt op på vogne af politiet og senere sat af på forskellige afsidesliggende steder på landet.

Demonstration mod Alger krigen, Paris 1960

For at forhindre beslaglæggelsen af jord har grupper af mennesker grebet til at besætte det truede areal. I 1956 var indtil 10.000 japanere med til at forhindre det amerikanske flyvevåben i at overtage landbrugsjord ved Sunagawa i nærheden af Tokyo til en udvidelse af Tachikawa basen²⁵, for at den kunne betjene brintbombemaskiner.

²⁵Se også eksempelvis Linda Hoaglunds flotte: *Protest Art in 1950s Japan : The Forgotten Reportage Painters*. Massachusetts Institute of Technology, 2012 - 8 s. online.

De protesterende blev frikendt ved en japansk domstol i 1959.

Judgment upon case of the so-called "SUNAKAWA CASE" [Violation of the Special Criminal Law enacted in consequence of the Administrative Agreement under Article III of the Security Treaty between Japan and the United States of America.

Protest Art in 1950s Japan

The Forgotten Reportage Painters

by Linda Hoaglund

Japan in
the 1950s

Nakamura
Hiroshi

Ikeda
Tatsuo

Yamashita
Kikuji

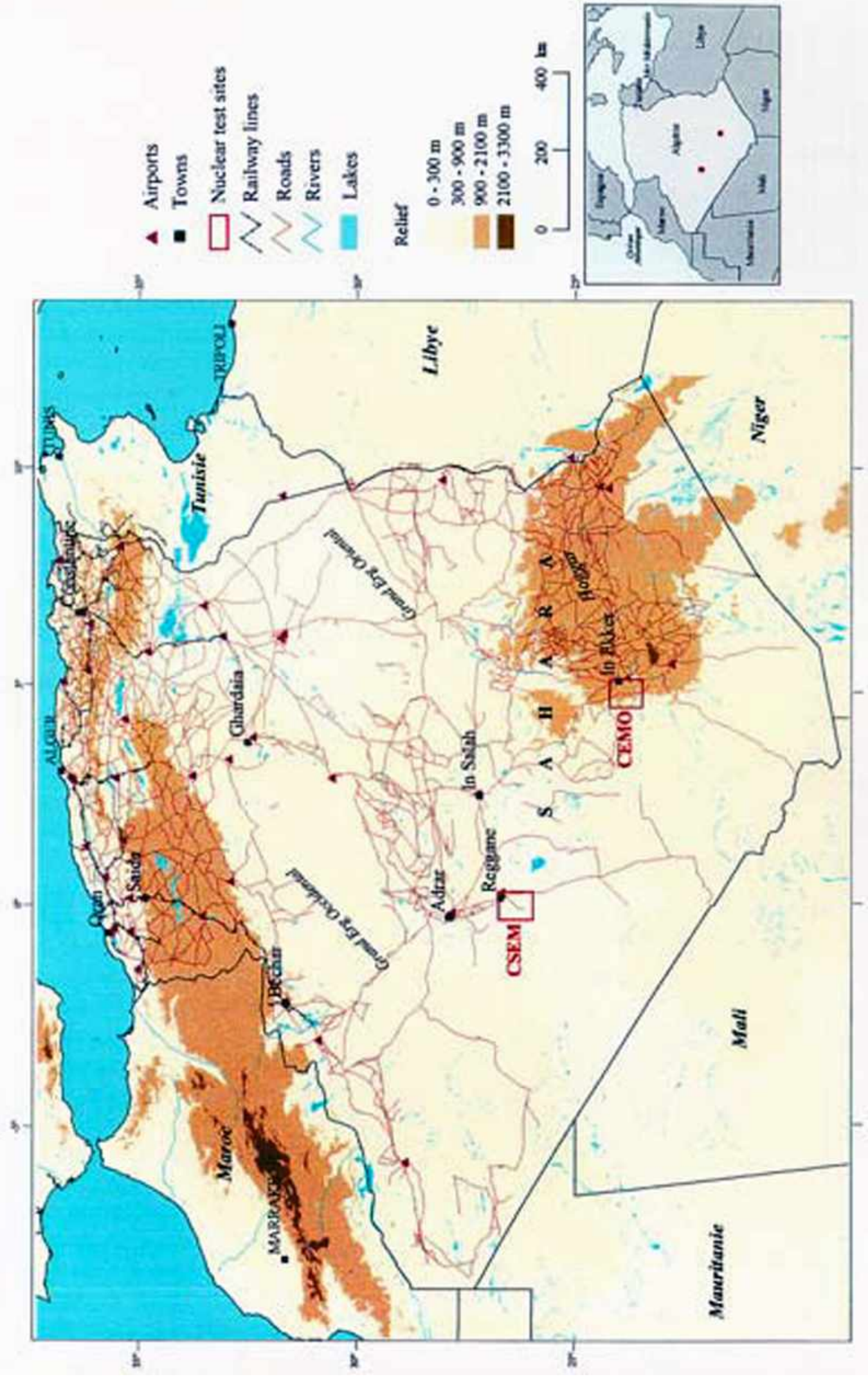
Ishii
Shigeo

Sources
& Credits

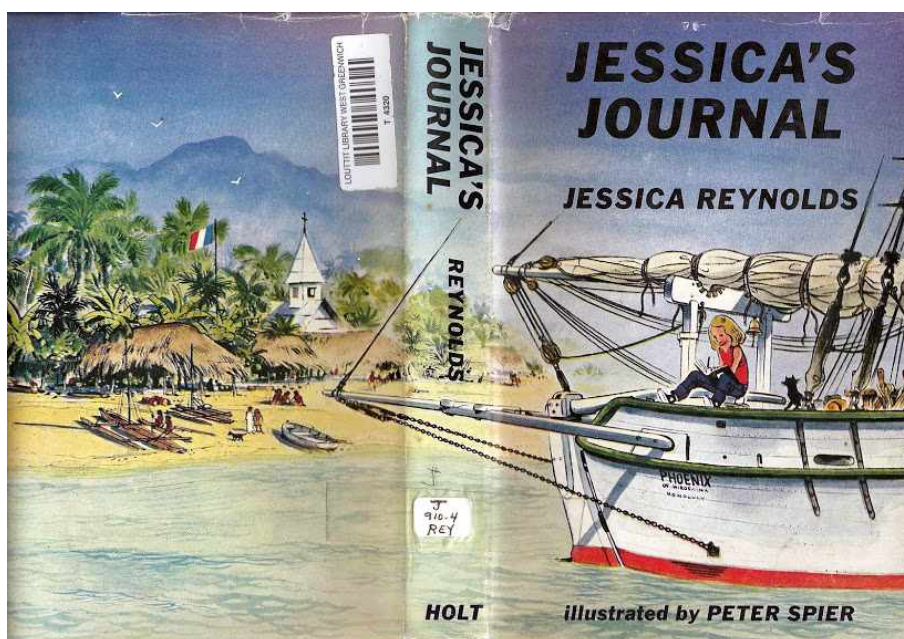
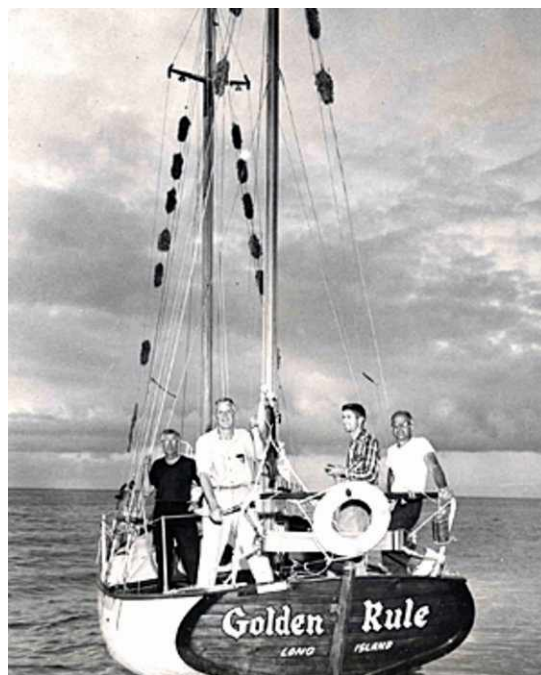

The 1950s have become something of a lost decade in historical recollections of postwar Japan. It is not difficult to understand why. The “50s” were overshadowed by the dramatic U.S. occupation that followed the country’s defeat in World War II, lasting until 1952. And they were eclipsed by what followed: the

Under ledelse af medlemmer af det socialistiske parti og buddhistiske præster besatte demonstranterne det ønskede landareal i mange dage og nægtede at flytte sig, førend myndighederne havde overgivet sig.

En anden form for indtagelse af et område er blevet forsøgt som protest mod kærnevåbenforsøgene. Mislykkede forsøg på at sejle ind i forsøgsområderne blev gjort af besætningerne på »Golden Rule²⁶« og »Phoenix²⁷«, der satte kursen mod Eniwetok området i Stillehavet i 1958²⁸ og blev arresteret af de amerikanske myndigheder. Et lignende forsøg blev gjort af Sahara protest gruppen, der ville køre fra den vestafrikanske kyst tværs over ørknen til Reggan, midt i Sahara²⁹, men blev standset ved grænsen til et område under fransk myndighed, ved grænsen til Ghana og øvre Volta. Hvis det var lykkedes for disse grupper at trænge ind på forsøgsområderne, ville de naturligvis ikke, som ved de japanske aktioner, have dannet en virkelig hindring i fysisk forstand, men de ville have stillet dem, der sprængte bomben overfor en menneskelig udfordring.

26 Albert Bigelow Papers, 1956-1961. Collection: DG 076 Swarthmore College Peace Collection. Lawrence S. Wittner, "The Long Voyage: The Golden Rule and Resistance to Nuclear Testing in Asia and the Pacific," *The Asia-Pacific Journal*, 8-3-10, February 22, 2010.

27 Guide to the Earle and Akie Reynolds Archive, 1930-1997. - <http://cdn.calisphere.org/data/13030/99/tf6q2nb599/files/tf6q2nb599.pdf>

28 Eller Enewetak atollen. Øgruppe på 40 øer i Stillehavet, nu en del af Marshalløerne, herunder øen Elugelab. Amerikanske atomvåbenforsøg i Forsøgsområderne i Stillehavet i den første del af den kolde krig 1948-1958. Oplysninger om operationerne er stadig skjulte eller maskerede som klassificeret information.

29 De franske atomvåbenforsøg i Algeriet 1957-1966 er bl.a. dokumenteret i *Radiological conditions at the former French nuclear test sites in Algeria : preliminary assessment and recommendations*. — Vienna : International Atomic Energy Agency, 2005. - 71 s. ; Radiological assessment reports series, ISSN 1020-6566)

Som sidste udvej søger alle ikkevoldsaktioner at appellere til modstanderens menneskelighed og medlidenhed, og deres chancer for at lykkes på korter sigt må være betinget af, at dennes ubarmhertighed kender visse grænser. Sprængningen af en atom-bombe må siges at være det yderste udtryk for vold, og der findes ingen fysisk magt, der kan sætte sig imod den; derfor må enhver udfordring være et udtryk for psykologisk styrke.

BORGERLYDIGHEDSTEORI

Ideelt burde borgerulydighed have større sigte end blot at udtrykke modstand. Den burde forme sig som et drama, der samler trådene i konflikten og symboliserer både det onde, der skal bekæmpes, og den mest effektive måde, hvorpå det skal bekæmpes.

Den burde derfor være en sammensætning af »symbolsk aktion« og »økonomisk aktion«. Det klassiske eksempel er Gandhis saltmarch, der kulminerede, da Gandhi tog en håndfuld salt op fra havet for derved at hævde alle menneskers ret til at hente salt fra havet og påvise det meningsløse ved saltmonopolet og afgiftslovene.

Således kom en håndfuld salt til at symbolisere indisk uafhængighed. Ved at statuere et eksempel med saltlovene havde Gandhi fundet den nøgle, der kunne åbne dørene til uafhængighed: saltlovene var årsag til økonomisk nød hos landbefolkningen og var samtidig et eksempel på det uretfærdige i fremmed undertrykkelse; desuden kunne lovene omgås på en måde, som enhver kunne forstå. Det er overordentligt vigtigt, at emnet for en borgerulydighedskampagne er symbolsk for det onde, man ønsker at bekæmpe, og af en sådan art, at det kan appellere til den offentlige mening verden over.

I sin beskrivelse af den sydafrikanske opstand i 1952 (*Passive Resistance in South Africa* af Leo Kuper. London: Jonathan Cape, 1956.), skelner Leo Kuper mellem to typer ikke voldelig modstand: samarbejdsvægring, der formindsker tendensen til episoder mellem de stridende parter, og borgerulydighed, der forøger deres hyppighed. Gandhi var af den overbevisning at man først burde gribe til borgerulydighed som en sidste udvej, efter at alle andre fredelige metoder havde svigtet, og at den skulle stå i forbindelse med et afgørende spørgsmål, der havde mulighed for at blive løst.

Både Kuper og Gandhi lader forstå, at aktionen skal være velovervejet og ske på omhyggeligt valgt tid og sted for at hæve konflikten op i et andet følelsesmæssigt plan. Formålet med borgerulydighed er at afsløre vold og uretfærdighed, at vække de undertrykte fra underkastelse til aktiv modstand, og om nødvendigt at tvinge modstanderen til åbenlyst at betjene sig af de voldsmetoder, han råder over, hvorved det vil blive afsløret, både for dem på stedet og rundt om i verden, i hvor høj grad regimet er tyrannisk og rede til at bruge vold til selvopholdelse. Den sydafrikanske regerings sande natur blev røbet ved Sharpeville, og sandheden om raceadskillelsen i sydstaterne kom frem, da Freedom Riders blev overfaldet. Disse episoder står som symboler for apartheid og raceadskillelsens samfundsmæssige overgreb og åbenbarer dem for alles øjne.

Den første opgave for en borgerulydighedskampagne vil derfor være at kaste lys over konflikten, der måske er dæmpet eller uklar på grund af en gensidig godtagelse af tingenes tilstand.

Den anden opgave må blive at føre de to parter frem til en direkte og personlig konflikt, at nedbryde hævdundne forestillinger om klasser og racer og i stedet få parter-

ne ført sammen ansigt til ansigt. En heldig borgerulydighedskampagne vil i nogle tilfælde få modstanderen til i første omgang at reagere med større fjendskab og brutalitet, fordi den forstærker konflikten. Således beretter Nehru, at han aldrig så større had i englændernes øjne, end da han blev slået af deres militær og hverken ville gøre gengæld eller flygte. Dette forøgede fjendskab kan imidlertid være nødvendigt skridt henimod en endelig løsning af konflikten.

Der er en slags analogi mellem borgerulydighed og psykoanalyse. Patienten, der bliver analyseret, bliver tvunget til at huske og genskabe konflikter, der har været fortrængt og finde frem til en følelsesmæssig løsning af disse konflikter. Psykoanalytikeren spiller de forskellige roller i konfliktsituationen. Medens analysen står på, kan patienten komme til at føle sig endnu mere uligevægtig og neurotisk end før på grund af denne genskabelse af konflikten, men hvis analysen lykkes, ender han måske med at løse konflikten og blive en mere ligevægtig personlighed. I en borgerulydighedskampagne kan de deltagende siges at overtage rollen som psykoanalytikere; deres overbærenhed og forståelse af modstanderen kan være en vigtig betingelse for en virkelig løsning af konflikten.

Vykom Satyagrahaen for eksempel, fik i sidste ende en heldig udgang fordi Satyagrahierne ikke straks søgte at udnytte sejren til fulde. Ghandi overtalte myndighederne til at fjerne politibarrikaderne i 1925, men Satyagrahierne gjorde ikke forsøg på at benytte vejen før om efteråret, da braminerne selv erklærede sig villige til at tillade de kasteløse at bruge den. På samme måde i Sydafrika; her var det Gandhis gestus med at afblæse sin borgerulydighedskampagne, fordi regeringen pludselig blev her mødt af en jernbanestrejke, der kom til at spille en afgørende rolle for indernes endelige sejr.

Men desværre er det ofte sådan, når det drejer sig om samfundskonflikter, at »patienten», der har brug for »psykoanalyse» er i besiddelse af dødbringende våben, fængsler og koncentrationslejre, medens »analytikerne» måske er blevet ud i had og voldshandlinger, fordi de har været genstand for undertrykkelse. Man kan ikke forvente, at ofrene for de sydafrikanske slavearbejdslandbrug skal vise synderlig medlidenhed med Dr. Verwoerd, eller at en, der er indespærret i en koncentrationslejr i Algier skal føle nogen brændende trang til at frelse general Massus sjæl.

Et af formålene med at trænge ind på og spærre for raket baser og flyvepladser er at afsløre disse militærbasers voldelige natur. Den form for vold, der er uløseligt knyttet til sådanne baser er sværere at forstå og klarlægge end de voldshandlinger, der knytter sig til et samfundssystem som apartheid. Direkte aktioner kan afsløre den »sikkerhed» der omgiver baserne og vise, hvordan staten ved hjælp af politi, soldater og fængselsstraf »beskytter» disse baser mod sine egne borgere, der protesterer fredeligt imod dem. På denne måde anskueliggør aktionen, at baserne er blevet påtvunget landet uden samtykke fra i hvert fald disse borgere. Aktionen tjener også til at dramatisere basernes eksistens og omfanget af modstanden mod dem.

Borgerulydighed kan, når den praktiseres i stor målestok, naturligvis bruges som et middel til at øve tvang, og også som et middel til at klare en psykologisk konflikt, akkurat som man kan benytte økonomiske aktioner til begge formål. Men den økonomiske aktion er nok et stærkere redskab, når der skal øves tvang, medens borgerulydighed og fysisk intervention er bedre egnede til at virke ved symbolik og dramatisering, der appellerer til følelserne. Dog kan de delvis falde sammen; en boykot af rutebiler kan have karakter af borgerulydighed, medens nogle former for fysisk intervention,

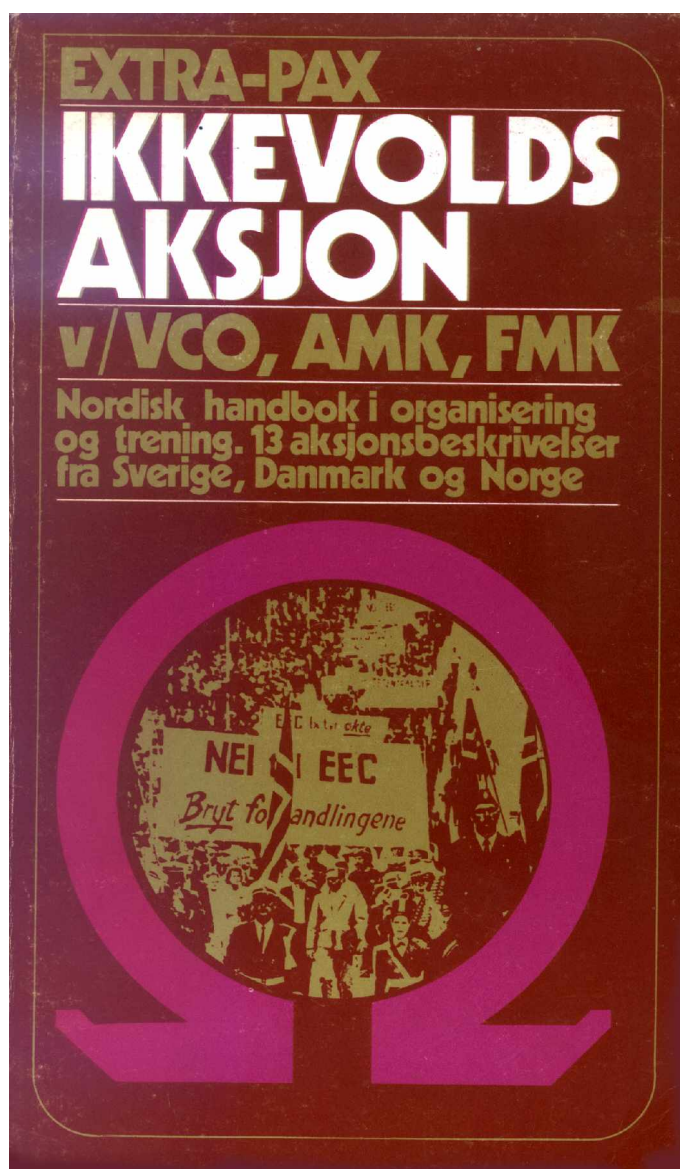
som for eksempel besættelse af en forretning, kan have stærkt præg af økonomisk tvang.

Økonomiske aktioner er tilbøjelige til at skabe et praktisk behov for en anden mulighed for positivt arbejde, varer eller tjenester; dette er ikke tilfældet med borgerulydighed og fysisk intervention. Her kan den konstruktive aktion indskrænke sig til praktisk hjælp til de fængsledes pårørende. Der blev i nogle af de indiske kampagner iværksat et konstruktivt program i lighed med det, der blev udarbejdet ved Ahmedabad. I Bardolinkonflikten mod urimelige afgifter blev bønderne f.eks. opmuntret til at udføre khadi programmet for hjemmespundet klæde.

AKTIONER MOD STATEN

Aktioner mod selve regeringsmaskineriet er den sidste og mest yderliggående form for ikke-voldelige aktioner, fordi de indebærer revolutionsagtigt præg og antyder opposition mod hele regimet. Sådanne aktioner kan foretages af enkeltpersoner af samvittighedsgrunde eller som led i en massebevægelse, men i følge deres natur vil de aldrig være stort mere end en protestgestus, før de får støtte fra et stort antal af befolkningen.

Det kan desuden være taktisk meget uklogt at sætte ind med disse metoder på et for tidligt tidspunkt, da de fleste mennesker støtter bevarelsen af de bestående institutioner. Dette gælder i særlig høj grad, når kampagnen føres i et relativt demokratisk samfund, men kan også have gyldighed for et yderst autokratisk samfund. I modstands-kampagnen i 1952 passede de afrikanske og indiske ledere på kun at sætte ind mod de mest yderliggående manifestationer af apartheid, og omhyggeligt undgå enhver antydning af, at man søgte at styrte regeringen.

Modstand mod staten kan opdeles i fem aktionsfelter: Man kan unddrage staten de væbnede styrker; man kan tilbageholde statsindtægterne; man kan nægte samarbejde med statens politiske, juridiske og kulturelle institutioner og nægte at lade sig ansætte i statens tjeneste; man kan organisere borgerulydighed i masseformat; man kan

iværksætte generalstrejke. Hvert af disse midler kan være nok, såfremt det får støtte af tilstrækkeligt mange mennesker, til at forårsage en statsomvæltning. Militærnægtelse af samvittighedsgrunde er en hævdvunden pacifisttradition og anses almindeligvis for et personligt anliggende, selv om dets logiske videreførelse ville være at opfordre de væbnede styrker til mytteri og således staten dens hær. Da de væbnede styrker stadig er afgørende for hele statsbegrebet og i sidste instans er lovens og ordenens håndhævere, er militærnægtelse i det væsentlige en revolutionær handling. Når soldaterne, der sluttede sig til Gharwali mytteriet fik en så streng behandling, er dette udtryk for, i hvor høj grad en sådan handling opfattes som en trussel mod myndighederne. Den 23. april 1930 nægtede to delinger af Royal Garhwali Rifles i Peshawar at åbne ild mod deres landsmænd, der demonstrerede for uafhængighed, og dette skønt det drejede sig om hindutropper i et muhamedansk område. Deltagerne i Garhwali mytteriet blev omhyggeligt undtaget, da der blev givet almen amnesti for politiske fanger som en del af Gandhi-Irwin aftalen, hvormed den indiske uafhængighedskampagne af 1930-31 blev bragt til afslutning.

Når man nægter at betale skat af en speciel grund, sker det tilsyneladende i protest mod kun en enkelt side af regeringens politik, men i virkeligheden er handlingen en udfordring mod hele regeringsmaskineriet, da staten er afhængig af sin indtægt. Jo mere effektivt staten indkræver skatterne, jo mere rebelsk bliver det at nægte at betale skatten. I England, hvor lønmodtagere under PAYE system (Pay As You Earn) får skatten fratrukket, inden de modtager lønnen, er det umuligt for størsteparten af den arbejdende befolkning at nægte at betale statskat uden medvirken af deres arbejdsgiver og de hos skattemyndighederne ansatte og muligheden for at få støtte fra nogen af parterne forudsætter eksistensen af en radikal massebevægelse!

Mulighederne indenfor nægtelse af politisk samarbejde er mangfoldige. De indbefatter tilbagelevering af titler og æresbevisninger og afståelse af æresposter, vægring ved at modtage statsansættelse, boykot af administrationen og dens ansatte, boykot af domstole, skoler, universiteter og ungdoms-, professionelle-, religiøse-, kulturelle- og idrætsorganisationer, der har officiel karakter.

Denne form for samarbejdsvægring blev gennemført under den indiske uafhængighedskamp. Den kan også være et magtfuldt middel til at yde modstand overfor et tyrannisk regime. Det lykkedes for de norske lærere at sætte sig imod quislings forsøg på at pålægge de norske skoler en totalitær ideologi, fordi de ikke sluttede sig til de nye fascistiske lærerorganisationer og nægtede at rette sig efter bestemmelser vedrørende pensum. På den måde rettede de et afgørende slag mod Quislings plan om at oprette en forenet stat efter Mussolinis model. Studenter, journalister og præster nægtede også at slutte sig til fascistiske organisationer eller rette sig efter bestemmelser, der berørte deres professionelle virke.

Til at skelne mellem politisk samarbejdsvægring og revolutionær borgerlig ulydighed, kan man bruge Kupers definition: Leo Kuper skelner mellem to slags ikke-voldelig modstand: Satyagraha, der væsentligst baseres på overtalelse, og det han kalder »opnåelse af forhindringer ved at skabe vanskeligheder for magthaverne«, hvis hovedformål er at tvinge myndighederne til at bøje sig for modstanderens krav.

Agitationen i Kerala, som førte til, at statens regering trak sig tilbage, er et eksempel på denne form for revolutionær borgerulydighed.

Revolutionær borgerulydighed tager ikke sigte på bestemte uretfærdigheder eller ubillige love, men stiler efter at styrte selve regimet og kan omfatte brud på love, der ikke er særlig tyranniske i sig selv. Når kampagnen er nået til dette stadium, anses selve regimet for at være så gennemuretfærdigt og urepræsentativt, at det er rimeligt at »angribe» enhver lov der støtter den. Formålet er at skabe flest mulige problemer for regeringen og få administrationen til at gå helt i stå. En sådan kampagne ville kunne igangsættes med støtte fra den brede masse af befolkningen og på et tidspunkt, hvor de politiske begivenheder har sat sindene stærkt i bevægelse i hele landet.

Gandhis borgerulydighedskampagner havde tendens mod det revolutionære, og deres mål på længere sigt var uafhængighed for Indien, men de var udtrykkeligt igangsat for at opnå mere presserende krav, og i 1930-31 kampagnens tilfælde blev der opnået en midlertidig overenskomst, hvorefter kampagnen blev aflyst inden den havde styrtet regimet. Agitationen i forbindelse Rowlat loven i 1919 blev standset af Gandhi inden der var opnået nogen afslutning eller overenskomst, fordi den udartede til voldsomheder.

Fysisk masseintervention kan også anvendes til at skabe revolutionstilstande eller til at bekæmpe et helt regime. I 1953 overtog østtyske oprørere politi stationer og statsikkerhedsposter og gemte alle de våben de fandt, under lås. I Ungarn lagde kvinder sig ned i vejen for de russiske panservogne. Fysisk intervention kunne også omfatte blokering af veje og jernbaner og besættelse af radiostationer og regeringskontoret.

En strejke går over i aktion mod staten, når den udvikler sig til generalstrejke, da denne medfører en afbrydelse af landets økonomiske og sociale virksomhed. Man har erklæret generalstrejke for at forhindre krig, som det skete ved generalstrejken i Argentina i 1917. Truslen om generalstrejke var nok til at hindre Lloyd George i at erklære Rusland krig i 1920. Den er også blevet brugt til støtte for den eksisterende regering og for at forhindre en diktatorisk gruppe i at tiltvinge sig magten, som for eksempel strejken imod Kapp kuppet i 1920, Man har ved hjælp af generalstrejken søgt at styrte et diktatur: i Ungarn blev der i 1956 erklæret generalstrejke, da forsøget på væbnet oprør var mislykkedes. En generalstrejke kan også tjene tilsyneladende rent økonomiske formål, som generalstrejken af 1926 i England.

Men selv om det fra begyndelsen kan være svært at fastslå, om en generalstrejke egentlig er revolutionær præget eller ej, vil den i de fleste tilfælde let kunne blive det, fordi den bevirker alvorlige forstyrrelser, som igen bevirker, at de strejkende ofte vil for søge selv at organisere offentlige tjenester for at afhjælpe nøden. I sin bog »The General Strike» (The General Strike: A Study of Labors Tragic Weapon in Theory and Practice of William Harris Crook, U.S.A.: University of North Carolina Press, 1931.), Citeret i »The Methods of Non-violent Action» ((duplikeret) af Gene Sharp, Oslo: Socialforskningsinstjtuttet, 1960.) skriver W,H, Crook om 1926 strejken som følger:

»Det havde øjensynligt været generalrådets mening, at arbejderne skulle fortsætte, om ikke ligefrem organisere, uddelingen af levnedsmidler og de absolutte nødvendigheder ... igennem Mr. Churchill havde regeringen tilkendegivet sit absolutte nej til et samarbejde med en rivaliserende regering.«

Dette citat belyser en af de vigtigste sider af aktioner mod staten – det konstruktive

program. Rent bortset fra den praktiske nødvendighed af at opretholde visse offentlige tjenester, så er der et stærkt psykologisk behov for at finde erstatning for de institutioner, der er blevet vraget eller afskaffet.

Det kan måske lade sig gøre at klamre sig til de gamle traditionelle institutioner og nægte at godkende de tilbudte erstatninger i en kampagne, der går ud på at undgå at blive påtvunget et nyt regime, men når man skal sætte sig op imod et veletableret regime, må der skabes nye institutioner for at udfylde det tomrum, der opstår, når de gamle bliver kasseret.

Når det drejer sig om et ikke-tyrannisk regime, og man fører en kampagne, der kun tager sigte på en enkelt side af dets politik, kan det meget vel ske, at deltagerne i modstanden ikke lader sig overtale til at bruge metoder, der kan virke som en opposition mod den eksisterende samfundsstruktur. F.eks. synes aktioner mod staten ikke i øjeblikket at være nogen holdbar mulighed i forbindelse med anti-atomkampagnen i England.

»Vælgernes vetokampagne« – der gik ud på at få vælgerne til kun at stemme på kandidater, der havde forpligtet sig til at gå ind for ensidig kærnevåbenedrustning – blev eftertrykkeligt forkastet af kampagnefolkene; den væsentlige grund var den, at en sådan kampagne ville kunne opfattes som en boykot af selve valget (skønt den ingenlunde var tænkt sådan) og således som boykot af hele det parlamentariske System. Forslaget blev også opfattet som en trussel mod Arbejderpartiet, som var den organisation, som de fleste kampagnefolk satte deres lid til, hvis deres mål skulle opnås ad forfatningsmæssig vej. Set fra begge synspunkter virkede en vælgernes veto i det væsentlige som negativt og nedprydende for institutioner, som man nærrede dyb respekt for og stolede på, uden at den frem satte mere dynamiske eller overbevisende muligheder.

På samme måde er det nok i pagt med traditionen for anderledes tænkende i England, at man i beskeden målestok nægter at betale skatter, der har direkte relation til en kampagnes mål, og dette vil derfor kunne accepteres som protestgestus, mens det er tvivlsomt, om man normalt i England ville kunne gå ind for at holde skatterne tilbage i fuldt omfang.

Hvis man skulle bekæmpe en fremmed besættelse, kunne det meget vel tænkes, at det ville være en vigtig del af det konstruktive program at fraternisere med de fremmede tropper. Selv i tilfælde hvor modstandsfolkene ikke har forpligtet sig til kun at anvende ikke-voldsmetoder, har man set eksempler på, at soldaterne har nægtet at beskyde eller på anden måde betvinge modstandsfolkene. Under den østtyske opstand blev sytten sovjetiske officerer og menige henrettet, fordi de havde nægtet at udføre repressalier imod modstandsfolkene. I Ungarn måtte de oprindelige tropper trækkes tilbage, fordi de viste oprørerne for stor sympati, og der blev sat nye hærenheder ind. Det er klart, at det kunne blive et meget vigtigt bidrag i kampen for befrielsen, hvis man opnåede besættelsestroppers støtte; en venlig indstilling overfor besættelsesmagtens personel ville være mere i pagt med ikkevolds fremgangsmåden end den sociale boykot af typen »den kolde skulder«, som blev praktiseret i de lande, der var besatte under den anden verdenskrig.

DET KONSTRUKTIVE PROGRAM

Konstruktive aktioner svarende til de anvendte modstandsaktioner er blevet kort nævnt i de enkelte afsnit. Men de forskellige slags konstruktive aktioner er af vidt forskellig formål og værdi, og den konstruktive side af en ikkevolds aktion lader sig også opdele i flere kategorier.

Nogle af de konstruktive sider af ikkevolds aktion opstår direkte som følge af modstandsbevægelsens arbejde og er en væsentlig, omend underordnet del af dette.

Det er for eksempel af hensyn til administrationen nødvendigt, at der føres journaler og, holdes konferencer og planlægningsmøder for de aktive, men disse aktiviteter vil også give lejlighed til at diskutere principper, igangsætte deltagere og stimulere begejstringen. Det er ligeledes en praktisk reaktion i en øjeblikkelig situation, når man stiller anden transport til rådighed under en boykot af rutebiler eller oprette en strejkefond.

Andre konstruktive former for ikkevolds aktivitet er fuldt lige så vigtige som selve modstandsaktionen, eller udgør i sig selv protesthandlinger, til trods for deres konstruktive præg. Til denne gruppe hører Rartal (indisk, betyd. lukning af butikker) den omvendte strejke, fremstilling af egne varer (ligesom Swadeshi kampagnen – hjemmespundet klæde – i Indien) og organisering af alternative foranstaltninger.

Af ikke ringe betydning er den højnelse af moralen og de sociale fremskridt, der finder sted hos modstandsfolkene selv. Dette kan føre til socialt hjælpearbejde indenfor det område, der berøres af kampagnen i stil med det, der blev foretaget af Gandhi ved Ahmedabad og andre steder. Det fører også til handlinger, hvis hensigt er at forædle og styrke de demonstrerende, blandt andet højtidelig løfteafleggelse, bønnemøder og faste.

Der er endnu en form for konstruktiv handling, der kan være fuldstændig afsondret fra en modstandsbevægelse eller måske overflødig gøre denne. Denne form for handling bygger på den »kvækerske« fremgangsmåde og indebærer undersøgelse og offentliggørelse af kendsgerningerne i en konfliktsituation, forsøg på at forsonde stridende parter og at man giver praktisk hjælp til ens »fjender« hvis de trænger til mad, medicin eller nogen anden form for social hjælp.

Linjerne imellem de forskellige typer konstruktiv aktion er temmelig udflydende, Et møde, der holdes udelukkende med henblik på praktisk tilrettelæggelse af arbejdet kan resultere i, at der opstår en yderst værdifuld venskabsånd og gensidig forståelse blandt de deltagende. Det, at man arrangerer nødtransport for at forhindre, at nogen skal blive nødt til at gå til deres arbejde, kan resultere i, at kunstige klasseskel nedbrydes, og samarbejdet mellem de forskellige samfundslag fremmes.

Modsat vil aktioner, hvis primære mål er at højne moralen hos modstandsfolkene efter al sandsynlighed have den virkning, at de ansføres til at fortsætte modstanden.

Det psykologiske behov for konstruktive alternativer til institutioner er allerede blevet nævnt, og det er en kendsgerning, at selve eksistensen af en dynamisk modstandsbe-

vægelse vil være tilbøjelig til at skabe både et praktisk og et psykologisk behov for at skabe alternativer til det system, man gør oprør imod. På denne måde er, der al sandsynlighed for, at både første og anden type konstruktiv ikkevolds aktion vil spille en væsentlig rolle i enhver større kampagne.

Men man vil i relativt få kampagner opleve, at man tager sig af et konstruktivt program i den forstand, Gandhi tænkte sig det, med, vægt på selvforbedring af modstandsfolkene, både som enkeltpersoner og kollektivt. Denne form for konstruktiv handling er et særligt karakteristisk træk ved Satyagraha.

DE FORSKELIGE FORMER FOR IKKEVOLDS KAMPAGNE

De beskrevne ikkevolds metoder er ikke ubetinget ikke-voldelige i den forstand, at de udgør et positivt moralsk fremstød for det gode. En strejke eller en boykot er i sig selv moralsk neutralt, den behøver ikke nødvendigvis at afstedkomme konstruktive indstillinger. Om den faktisk gør det, vil afhænge af dens sammenhæng og af den ånd, hvori den bliver ledet. Det kan ske, at ikkevolds metoder bliver taget i brug i en hensigt, der i det væsentlige er voldelig. De hvide i Sydafrika har for eksempel boykottet de indiske handlende i et forsøg på at ødelægge deres forretninger, medens de hvide i sydstatene i USA har oprettet sideløbende institutioner for ikke at skulle rette sig efter forbundslovene, der påbyder fælles skolegang for farvede og hvide.

I enhver ikkevolds kampagne er der to væsentlige magtfaktorer: den psykologiske magt og den sociale magt, der opstår når der skabes ændringer i de politiske, sociale eller økonomiske forhold. Begge er fuldt lovlige, de er faktisk uundgåelige. Ethvert individ må uvægerligt øve indflydelse på sine medmennesker i kraft af sine ideer, sine følelser og handlinger. Selve den kendsgerning, at vi lever i et samfund, bevirker en magtudfoldelse på det sociale plan. En ikkevolds kampagne rummer en blanding af psykologisk magt og social magt, idet kampagnens væsentlige karakter vil være afhængig af, om der lægges størst vægt på overtalelse eller tvang.

Som nævnt på side 22 skelner Leo Kuper mellem to slags ikke-voldelig modstand: satyagraha, der væsentligst baseres på overtalelse, og det han kalder »opnåelse af forandringer ved at skabe vanskeligheder for magthaverne«, hvis hovedformål er at tvinge myndighederne til at bøje sig for modstanderens krav. Joan Bondurant (*Conquest of Violence. The Gandhian Philosophy of Conflict*. London: Oxford University Press, 1958.) skelner på lignende måde mellem Satyagraha og »Duagraha«. Kuper understreger betydningen af deltagernes frivilligt påtaget lidelser og ønsket om at begrænse fysisk tvang til et minimum. Bondurant giver en skarpere afgrænset definition af satyagraha, og anser blandt andet et konstruktivt program for at være en af dens væsentlige bestanddele.

I hvor høj grad en aktion kan anses for ikke-voldelig, vil fremgå af de deltagendes indstilling overfor deres modstandere og overfor strejkebrydere eller quislinge i deres egne rækker, af hvor åbenhjertige de er overfor myndighederne, og af deres valg af taktik. Laves der en fysisk spærring vil dette tilkendegive hele kampagnens karakter. Under Swaffham demonstrationen satte demonstranterne sig ved indgangen til raketbasen for at forhindre lastbiler i at passere; oprindelig tog de hinanden i under armene

for at gøre det sværere for RAF at hive dem væk, men da det viste sig, at dette resulterede i fysisk spænding, der var ved at gå over i slagsmål, slap de hinandens arme og lod sig slæbe væk uden at yde nogen form for »modstand»³⁰.

Ved denne demonstration blev det besluttet at spærre for lastbiler, men ikke at forhindre enkelte arbejdere i at spadserere tilbage til basen. Spærring for lastbilerne havde en symbolsk betydning, og de siddende udsatte sig for en vis fare: hverken den symbolske betydning eller faremomentet ville være til stede, hvor det drejede sig om spærring overfor enkeltpersoner, og der ville også let kunne opstå irritation og mindre voldshandling, uden at der blev opnået noget af videre værdi.

I sine »Essays on Non-Violent Action» skelner Bradford Lyttle mellem »ikkevolds interjektion» og »ikkevolds obstruktion», idet førstnævnte omfatter spærreaktioner af udelukkende psykologisk art, medens den sidste dækker over spærring af fysisk art. Interjektionen er den praktiske anvendelse af grundmetoden til at yde modstand i en kampagne af satyagrahatypen, idet hovedvægten er på den enkeltes mod og offervilje, når han lægger sig i vejen for lastbilen, medens egentlig obstruktion omfatter en mere tvangspræget kampagne, der søger at forhindre arbejde på basen. Forskellen er særlig iøjnefaldende, når det drejer sig om obstruktion, men der kan skelnes på lignende måde, når det drejer sig om alle andre former for direkte aktioner.

Det ville imidlertid kun være vildledende at opdele ikkevolds organisationer i Satyagraha og Duragraha, da disse falder delvis sammen, og selve deltagernes motiver vil være forskellige indenfor en enkelt kampagne. Ledernes politiske baggrund og kampagnens sammenhæng vil også have en betydelig indflydelse på kampagnens natur. Men under alle omstændigheder vil afgørelsen, om hovedvægten skal lægges på overtalelse eller tvang være af afgørende betydning for kampagnens præg og taktik.

ANVENDT DEMOKKRATI

Klassificeringen af de enkelte led i ikkevoldsaktioner i denne pjece er sket ud fra den betragtning, at der er tale om en mindretalsbevægelse i et demokratisk samfund. Det er for mig den mest logiske klassificering og underbygger min teori om, at ikkevoldsaktioner i virkeligheden er anvendt demokrati.

Da en del af aktions-, og propagandaformerne er anerkendte demokratiske rettigheder kan det måske virke ejendommeligt, at de i det hele taget bliver nævnt som ikkevolds: metoder, men under et totalitært regime nægtes disse rettigheder, og modstanderne må først etablere dem, hvorved de tager det første skridt henimod et demokratisk samfund. Den forfatningsmæssige ret til fredelig demonstration og retten til at strejke anses også for normale demokratiske friheder. Borgerulydigheder og handlinger rettet mod staten vil næppe kunne »lovliggøres» af forfatningen (undtagen i begrænset tilfælde, såsom militærnægterlovene, hvor indsigelsen ikke menes at udgøre nogen trussel)

30 Catalogue of the Archives of the Direct Action Committee Against Nuclear War, 2010. A Commonwealth Archive. Special Collections, University of Bradford.

- <http://www.bradford.ac.uk/library/special>

The civil disobedience aimed at preventing construction of a base for the Thor intermediate range ballistic missiles at North Pickenham, near Swaffham 20 December 1958.

- <http://www.eafa.org.uk/catalogue/665>

men de kan være hævdvundne som lovlige protestmetoder i yderliggående omstændigheder. Givet er, at vi alle godkender sådanne metoder, når de anvendes overfor totalitære regimer. Hvorfor skulle de så ikke også være gyldige overfor demokratisk valgte regeringer, der pludselig giver sig til at føre en totalitær politik med for eksempel undertrykkelse af mindretal eller uforvarlig aggression?

Et demokratisk samfund har to hovedbestanddele. Den første er forfatningsmæssig og retslig struktur, der sikrer individets og mindretallets rettigheder og indrømmer folket en vis mulighed for kontrol. Den anden bestanddel er befolkningens udøvelse af de demokratiske rettigheder.

Af disse to bestanddele er det den sidste, der er den vigtigste, idet selv en forbilledlig forfatning ikke vil kunne fungere effektivt, medmindre borgerne opfatter deres politiske pligter med den fornødne alvor; blot for at sikre dens mekaniske fortsættelse vil et system, der er afhængigt af valg, være nødt til at stole på, at befolkningen gider afgive deres stemmer.

Det kan endvidere ske, at demokratiets ydre former anvendes for at dække over de virkelige politiske magtforhold; valgurnen er nok det populære symbol på demokratiet, men det yder ingen garanti for det. Ikkevolds aktionernes metoder berører ikke selve demokratiets former, de er midlet til at oprette eller forsvare det demokratiske sindelag og til at føre demokratiet ud i praksis i tilfælde, hvor »de normale forfatningsmæssige fremgangsmåder« enten er utilstrækkelige eller ikke eksisterer.

I nogle tilfælde kan ikkevolds aktion komme til at indebære, at modstandsfolkene må forse sig imod demokratiets former for at kunne opretholde det, de anser for at være idealet. De griber måske til borgerulydighed i et samfund, der dog giver nogen mulighed for at frembringe en ændring ad lovmæssig vej, fordi de mener, at det onde, de søger at bekæmpe, er af en så alvorlig art, at det berettiger til en øjeblikkelig og dramatisk protest. En hyppig årsag til vildfarelse er den, at man identificerer et ideal med den institution, der er oprettet for at føre idealet ud i livet, hvorimod sandheden er den, at enhver institution i bedste fald kun er i stand til at præstere en grov tilnærmelse til idealet.

Efter al sandsynlighed vil selve institutionen med mellemrum blive omdannet for at rette sig efter den gældende opfattelse af idealet til den specielle tid og det specielle samfund. Lovens maskineri er for eksempel et forsøg på at bringe retfærdighedens ideal i anvendelse, men gengiver idealet på temmelig mangelfuld vis. På samme måde er demokratiets maskineri utilstrækkeligt til at give det fulde udtryk for de værdier, som almindeligvis forbindes med demokratiets ide. Ikkevolds aktioner er et middel til at bevare de værdier, som er uløseligt forbundet med demokratiets ide – værdier, som er af langt mere afgørende betydning for dens virkelighed end sådanne former som afholdelse af valg hvert femte år. Aktionerne benægter derfor ingenlunde demokratiets former som udkastet af teoretisk frisindethed, men underbygger dem. Der kan måske opstået virkelig demokratisk samfund som følge af vekselvirkningen mellem loven og forfatningen på den ene side og protester og ikkevolds aktioner på den anden side. De principper, der ligger til grund for ikkevold, er stærkt beslægtet med de demokratiske principper, medens direkte aktions metoderne kan være midlet, til at virkeliggøre dem begge.

Genudgivet af Det danske Fredsakademi, januar 2013 som en del af Fredsakademiets dokumentation af den danske fredshistorie.

Enkelte slåfejl i originalteksten rettet